

SOLIDARITET

med våra kollegor i världen

En skrift om Fackförbundet ST:s internationella arbete

INNEHÅLL

De allra flesta av Fackförbundet ST:s medlemmar arbetar i Sverige och huvuddelen av förbundets aktiviteter sker på nationell nivå. Men ST har också en internationell verksamhet. Den här skriften handlar om vad förbundet gör ute i världen, hur vi gör det och varför. Här möter du också en rad kollegor från andra delar av världen som ST stödjer och samarbetar med.

Intervju med ST:s ordförande Britta Lejon	4
Stödet till facklig utveckling i Ukraina	6
ST:s solidaritetsfond	10
Så kan ST påverka i världen	10
Stödet till flyktingarna	12
Arabvärldens kvinnor till kamp mot våldet	18
Stöd till jämställdhet i Västafrika	22
ILO reglerar det globala arbetslivet	26
Turkiet – ett av de värsta länderna för facket	27
Social dialog i Europa	28
Stipendium kan ta dig ut i världen	30

Text: Bengt Rolfer
Foto: PSI sida 3, 12–14, 21–25 och 28. SEUU sida 6 och 8–9. ST sida 5.
Getty sida 10–11 och 19. Maja Aase/Union to Union sida 26.
Privat sida 1, 4, 13, 15, 18, 20, 24 och 30. Istockphoto sida 29.
Omslag: Oksana Huz, ukrainska fackförbundet SEUU.
Layout: Alenäs Grafisk Form
Tryck: Rich Port, Norrköping 2020

Broschyren har producerats med stöd från Sida genom Union to Union.

8

NO!

AMERICAN PERSON
OR THING DILONDS TO
OR COMES FROM

»Solidaritet är en del av vårt DNA«

–Vi kämpar för fackliga rättigheter på alla nivåer vi kan. Vi kan inte bara sitta och titta på när utländska kollegor fängslas eller förtrycks. I så fall har vi gett upp vår identitet, säger ST:s ordförande Britta Lejon i en intervju om förbundets internationella engagemang.

I den här broschyren skildrar vi de olika former av internationellt påverkansarbete som förbundet medverkar i. Det gäller bland annat flera bistånds- eller utvecklingsprojekt.

V arför satsar ST på detta?

–Facket har alltid varit en internationell solidaritetsrörelse. Det är en del av vårt DNA. Solidaritet är både en värdering och en arbetsmetod för oss, både här hemma på svenska arbetsplatser och ute i världen. Går man samman blir man helt enkelt starkare.

Vad är det som avgör vilka projekt ni går in i?

–Det beror framför allt på vilka ramar som Sida och Union to Union sätter upp och var vår globala organisation PSI ser att vi kan göra nytta. Behoven är oändliga och vi kan inte finnas överallt. Avgörande är också att vi ser att det finns seriösa samarbetspartners i de länder vi går in i. Annars säger vi nej eller avbryter samarbetet.

Vad har ni uppnått hittills – och vad förväntar du dig ska uppnås i pågående projekt?

–Det vi generellt uppnår är ökad facklig styrka. Oftast sker det genom utbildningsinsatser. Vi höjer kunskapsnivån och ger fackliga kollegor verktyg så att de kan bli bättre på att ställa krav på sina arbetsgivare och regeringar. Vi lyfter också fram kvinnors rättigheter och vikten av att få fram kvinnliga fackliga ledare – och även de ungas möjligheter att få plats inom facket. Dessutom bidrar vi med konkreta saker som utrustning och att bygga upp lokaler som har raserats. Det har vi bland gjort i Ukraina och Libanon.

–Samtidigt får man vara ödmjuk inför att det kan ta lång tid att nå resultat. I Ukraina har vi varit i över tio år och där handlar det om att vända tankemönster och strukturer från en kommunistisk diktatur med mycket korruption. Där hade vårt samarbetsförbund en tidigare ordförande – Tetiana Nikitina – som vågade och hade ambitionen att göra det statliga facket till en murbräcka för en demokratisering av landet. Under de senaste två åren har vi utbildat cirka 1000 fackliga kollegor där, de själva har i sin tur utbildat 15 000 och vi har byggt upp

fyra regionala utbildningscentra i landet. De har fått kollektivavtalsrättigheter, kompensation för uppsägning, föräldraledighet med mera. Klart att detta har haft jättestor betydelse.

På frågan om hon vill dela med sig av några personliga intryck väljer Britta Lejon ett besök i ett flyktingläger i Libanon där ST tillsammans med andra svenska förbund driver ett projekt för bättre villkor.

–Det var en oerhörd upplevelse att se det enorma eländet för de syriska flyktingarna. Det kändes in på bara skinnen när man vandrade omkring där i leran. Men så i ett tält såg vi en kvinna och många barn. Kvinnan hade tagit sig an att driva en skola i lägret med nästan inga resurser alls. Vilken enorm nytta hon gjorde! Hon var hoppet för barnen där i lägret. Om de ska ha en framtid och en chans att återvända måste de gå i skola.

DE FACKLIGA BISTÅNDSPROJEKTEN finansieras huvudsakligen med Sidapengar som administreras av de svenska fackens gemensamma organisation Union to Union. Kostnaden för förbundets internationella verksamhet är ungefär en procent av budgeten. Britta Lejon betonar att det finns ett stort engagemang för internationellt arbete i medlemsleden. Hon understryker att fackets inhemska styrka är beroende av att kollegor runt om i världen också klarar att försvara sina rättigheter.

–Annars befinner vi oss på ett sluttande plan. ST arbetar på alla nivåer vi kan. Det kan finnas enskilda medlemmar som inte tycker att vi ska arbeta internationellt, men det är många fler som tycker att vi ska göra det. Det gäller inte minst bland våra yngre medlemmar och studerandemedlemmarna. De internationella frågorna är också något som attraherar nya medlemmar.

▲ ST:s ordförande Britta Lejon och PSI:s generalsekreterare Rosa Pavanelli besöker ett syriskt flyktingläger i Libanon.

▲ Våra internationella insatser bidrar till ökad facklig styrka, säger Britta Lejon.

Flera projekt drivs i länder med ett auktoritärt styre och risker för korruption inom statsförvaltningen där kollegor till ST:s medlemmar arbetar. Hur ser du på detta och hur hanterar ni det?

–Det är ju just för att motverka korruption och stå upp för en rättssäker och demokratisk ordning som vi stöttar dem som jobbar för det. Jag kan ta ett exempel från Turkiet där det varit en bedräglig utveckling som tagit sig extrema uttryck mot statligt anställda. Våra fackliga kollegor ses som hot mot staten och fångslas, de blir föremål för långa Kafkaliknande processer. Då är det betydelsefullt att vi åker dit och visar vårt stöd. Jag är oerhört stolt över det vi gör och är helt övertygad om att vi gör nytta.

Låt oss gå över till Europa. Vilka intryck har du av det fackliga påverkansarbetet på EU-nivå? Hur viktigt är det och vad har ni uppnått?

–Det är naturligtvis också viktigt, både för att försvara det vi har uppnått, men också för att försöka flytta fram positionerna. En sak som den samlade fackföreningsrörelsen har uppnått är att få EU och andra institutioner att inse värdet av fackliga rättigheter. Från att tidigare ha sett facket som något som skapar problem har insikten nu kommit att det är en styrka för samhällen att ha väl fungerande partsrelationer och välutvecklade system för att lösa problem på arbetsmarknaden.

Men i övrigt då – handlar det mest om att försvara det uppnådda eller att flytta fram positionerna?

–På kort sikt mest om att försvara det uppnådda. Men på lång sikt kan det vi gör få stor betydelse för statligt anställdas fackliga rättigheter i framtiden.

En avgörande fråga är hur det ska gå i en pågående

tvist i EU-domstolen. Den handlar om att EU-kommissionen vägrade erkänna ett avtal om som arbetsgivare och fack tagit fram om rätt till information och konsultation för statstjänstemän – ett slags »EU-MBL«.

–Själva avtalet var en halv seger, men jag hoppas verkligen att vi också vinner i domstolen. Annars får vi kanske börja jobba på andra sätt för då har vi inte haft det inflytande som vi trodde att vi hade.

I EU ingår omdiskuterade länder som Ungern, Polen och Rumänien – länder med bristande demokratiska värderingar, hotad rättssäkerhet och korruption. Hur ser du på detta och hur ska det hanteras?

–Det samarbete vi har inom EPSU är jätteviktigt, exempelvis för våra ungerska kollegor. Där har de en kanal att uttrycka vad de tycker om det som händer. Här har också TCO en viktig roll genom att påverka den svenska regeringen och de svenska parlamentarikerna så att länder som inte respekterar rättsstatens principer inte heller ska få tillgång till stöd från EU. ●

FAKTA

- Union to Union är LO:s, TCO:s och Sacos (och deras medlemsförbunds) gemensamma organ för att samordna det internationella fackliga utvecklingsarbetet.
- PSI – Public Services International – är det globala facket för offentliganställda. I PSI ingår 700 fackförbund med sammanlagt omkring 20 miljoner medlemmar i 163 länder.
- EPSU – The European Federation of Public Service Unions – är PSI:s regionala gren för Europa.

▲ Jag har sett nyttan av att bygga relationer över gränserna, säger Oksana Huz på det ukrainska fackförbundet SEUU.

Nu kan Oksanas dröm bli verklighet

I över tio år har ST stött det ukrainska stats-tjänstemannaförbundet i dess utveckling till ett modernt fackförbund. Oksana Huz på förbundets huvudkontor i Kiev kom tidigt in i projektet och säger att det har format henne till den hon är idag. Trots många svåra problem i dagens Ukraina har hon fått en framtidstro och drömmar om en karriär utomlands – kanske ett jobb på en ambassad.

–Projektet har varit mycket viktigt för mig. Det har förbättrat mina språkkunskaper och min samarbetsförmåga, det har gett mig nya yrkeskunskaper och en insikt om att saker och ting kan förändras, säger hon.

Även förbundet – State Employees Union of Ukraine, SEUU – har genomgått en märkbar förändring. När projektet startade sågs fackföreningar som en del av den sovjetiska statsapparaten. Folk var misstänksamma och förstod inte idén med en oberoende fackförening som står på de anställdas sida.

–När jag första gången kom i kontakt med projektet såg jag också facket som en sovjetisk kvarleva som ordnade nyårsfester och sådant. Men idag har jag en helt annan bild. Nu har jag sett att facket verkligen kan ändra villkoren i arbetet, säger Oksana.

OKSANA ÄR 36 ÅR och har en examen i historia och juridik från universitetet i Cherson i södra Ukraina. Hon fick anställning på den regionala myndigheten där och arbetade med kommunikation och omvärldsbevakning.

▲ 2014 eldhärjades förbundshuset vid Maidanorget i centrala i Kiev. Delvis tack vare ett stöd på mer än 100 000 kronor från ST:s solidaritetsfond kunde huset renoveras och det återinvigdes 2019.

En dag blev hon mer eller mindre av en slump erbjuden att gå en utbildning i ST-projektets regi.

–Någon annan lämnade återbud till kursen och då frågade den regionala fackordföranden mig. Det var första gången jag deltog i en facklig aktivitet, berättar hon.

Det gav onekligen blodad tand. Efter ytterligare några baskurser om fackligt arbete – ledda av ST:s ombudsman Mikael Andersson – gick hon vidare till nya fackliga uppdrag i regionens ungdomskommitté och med tiden kunde hon själv leda de fackliga utbildningarna. Förbunds-kontoret i Kiev fick upp ögonen för Oksana och sedan 2017 jobbar hon där som projektledare och även ansvarig för kommunikation och internationella frågor.

SVERIGE TYCKS HA blivit något av en förebild för henne. Hon berättar att hon imponerats av hur relationen mellan facket och arbetsgivarna ser ut hos oss och hon har inspirerats att se om det går att skapa liknande förhållanden i Ukraina.

–Först trodde jag inte att det skulle gå att ändra vårt sätt att arbeta. Många chefer här är kvar i en sovjetisk ledarstil och ser de anställda som slavar som ska rulla ut röda mattan för dem. Men jag har sett att vi steg för steg kan närma oss det svenska perspektivet. Inom SEUU arbetar vi på ett modernare sätt än många andra förbund och satsar mycket på utbildning och att skapa starka ungdomsnätverk. Vi jobbar också mycket med digitalisering för att kunna ge medlemmarna bättre service och vi blir mer och mer involverade i internationellt fackligt arbete inom PSI och EPSU.

PÅ DET PERSONLIGA planet är Oksana mycket tacksam att hon har fått chansen att samarbeta med svenska kollegor. Tidigare var hon blyg, men med tiden när hon märkt att folk lyssnar på henne har hon blivit modigare och starkare. Så var ska detta sluta?

–Projektet har gett mig tillfälle att visa vad jag kan. Det jobb jag har nu är spännande, men jag har alltid drömt om att jobba internationellt, kanske på en ambassad. Jag har sett nyttan av att bygga relationer över gränserna och vill gärna arbeta vidare med det, säger hon. ●

▲ SEUU:s ordförande Yuri Pizhuk säger att förbundet tack var det internationella stödet idag är bättre rustat att kämpa mot regeringens förslag om försämrad arbetsrätt.

Framgång som kom av sig

PÅ VÅREN 2019 träffades ett banbrytande trepartsavtal om social dialog mellan regeringen, facket och arbetsgivarna i Ukraina. Men bara några månader senare förändrades läget i och med att tv-stjärnan och komikern Volodymyr Zelensky och hans parti »Folkets tjänare« tog över makten i landet. Den sociala dialogen lades i malpåse och ett stort »reformpaket« med försämrad arbetsrätt och stora offentliga nedskärningar lades fram.

FÖR FACKEN I UKRAINA blev det som att gå tillbaka till ruta ett. Fast kanske ändå inte helt och hållet när det gäller ST:s samarbetspartner SEUU. Efter flera år av kapacitetsuppbyggnad har SEUU en position som gör att man står

starkare i motståndet mot den nya regeringen, förklarar förbundets ordförande Yuri Pizhuk.

– Med den förra regeringen hade vi en bra social dialog. Vi var en respekterad partner och kunder försvara medlemmars jobb och rättigheter. Det gav oss också goda möjligheter att värva nya medlemmar, säger han.

Men efter valen 2019 är alltså läget annorlunda.

– Den nya regeringen började genast bråka om arbetsrätten och säga upp massor av statstjänstemän. De säger att de måste spara pengar åt staten, men vi försöker förklara för dem att det kan straffa sig i framtiden. Professionella medarbetare och en god offentlig förvaltning kräver resurser. Vi menar att det är genom att ha anställda med bra arbetsvillkor och löner som vi kan

»Den nya regeringen började genast bråka om arbetsrätten och säga upp massor av statstjänstemän.«

Yurii Pizhuk Ordförande SEUU

fortsätta utveckla landet. Professionalism och rättssäkerhet är viktiga principer för staten, men det är en stor utmaning för oss att få regeringen att förstå det.

Enligt Yurii Pizhuk består den nya styrande administrationen av unga och oerfarna personer som inte vet vad social dialog innebär. Han säger att man som bäst försöker få de nya politiska ledarna att förstå värdet av dialog med facket. Man demonstrerar, uppvaktar parlamentet, skriver petitioner och driver kampanjer.

FARHÅGORNA FÖR VAD som är på väg att ske är högst motive-
rade. Det lagförslag som lagts fram kommer att begränsa fackets organisationsrätt och underlätta för staten att konfiskera fackets egendom. Det syftar till att försäkra anställningsskyddet och att öka arbetsgivarens makt.

När det gäller den offentliga förvaltningen har en halvering av antalet anställda aviserats, men både SEUU och andra fackförbund protesterar ljudligt. Sista ordet är inte sagt.

Både EU och de fackliga paraplyorganisationerna PSI och EPSU har reagerat på utvecklingen i Ukraina. Yurii Pizhuk kan inte nog betona vikten av solidaritet från utlandet och från den internationella fackföreningsrörelsen. Han vill särskilt tacka ST:s ordförande Britta Lejon för att hon såg till att Stefan Löfven tog med sig det fackliga budskapet när han träffade president Zelensky. Presidenten lär ha blivit ganska förvånad över att den svenske statsministern kände till det ukrainska statstjänstemannaförbundets krav om att respektera den sociala dialogen och vidarebefordrade det till honom. ●

SEUU

State Employees Union of Ukraine är det ledande fackförbundet för statligt anställda i Ukraina. Förbundet har cirka 208 000 medlemmar (2020). Under den tid som ST samarbetat med SEUU har förbundet stärkt sin position i samhället och förbättrat sin kapacitet som part i den nationella sociala dialogen. I och med maktskiftet 2019 har klimatet hårdnat igen. Den nya regeringen vill försäkra den arbetsrättsliga lagstiftningen. Den genomför också en kraftig omorganisation av statsförvaltningen med stora nedskärningar som följd. Detta har inneburit att SEUU:s medlemstal har minskat.

Utbildades till utbildare

ETT KONKRET OCH viktigt resultat av ST:s Ukrainaprojekt är att fyra nya utbildningscentra har etablerats runt om i landet. Här kommer medlemmar som själva har utbildats i projektet att ansvara för den fortsatta utbildningen. Utöver detta har även en ny modern utbildningslokal inretts i förbundshuset i Kiev.

En av de regioner som nu har ett nytt utbildningscentrum är Cherson i södra delen av landet. Ordförande för SEUU-regionen där är Ludmila Tatarinova. Hon är själv en produkt av projektet som hon kom i kontakt med redan 2009.

–Då började jag för första gången förstå fackets värderingar och vad det innebär att vara facklig aktivist. Jag ville lära mig mer och insåg snart att detta var något jag ville satsa på, säger hon.

I projektet har hon »funnit sig själv«. Hon har utvecklat sitt ledarskap och blivit bättre på att kommunicera. Men också på att lyssna på och respektera motparten.

–Varje morgon när jag går till jobbet vet jag att jag kommer att lära mig nya saker och få chans att hjälpa människor. Det är det viktigaste för mig, säger hon.

Ludmila välkomnar den nya permanenta utbildningslokal som togs i bruk 2018 och där personer som själva utbildats i projektet nu agerar utbildare. Hon berättar att av de 35 personer som ingår i regionstyrelsen har 30 utbildats i projektet. ●

▲ Ludmila Tatarinova, regional SEUU-ordförande har fått sin fackliga utbildning i projektet.

UKRAINAPROJEKTET

Samarbetet mellan ST och SEUU sker i ett bilateralt projekt utan stöd från PSI. Det har pågått sedan 2007. Inledningsvis var det ett traditionellt program med facklig grundutbildning med fokus på ledarskapsutbildning. På sikt har fokus breddats till att bygga upp en egen struktur för facklig utbildning. Nyligen har en ny modern utbildningslokal tagits i bruk på huvudkontoret i Kiev. Dessutom har fyra regionala utbildningscentra skapats.

Fonden ger stöd efter smällen

DEN 4 AUGUSTI 2020 small det i Beiruts hamn, en öronbedövande explosion som gav eko i hela världen. När röken lagt sig stod det klart att bland de många som mist livet fanns flera personer från libanesiska fackförbund som ST samarbetar med. Fackförbunds-kontoren var totalt urblåsta. ST gick direkt in med ekonomiskt stöd från förbundets solidaritetsfond och startade en insamling.

–Pengarna går direkt till de avlidnas familjer och till återuppbyggnad av fackförbundens lokaler, säger ST:s internationella sekreterare Karin Brunzell.

SOLIDARITETSFONDEN HAR funnits sedan 2009. Där kan enskilda medlemmar eller avdelningar visa sitt stöd för det fackliga internationella arbetet genom att skänka pengar.

Tidigare har fonden också bidragit till återuppbyggnad av fackets hus i Kiev som eldhärjades under protesterna i Ukraina. Dessutom har medel från fonden använts till att stödja fängslade fackliga aktivister i Turkiet.

Enligt reglerna ska pengarna i fonden användas till facklig uppbyggnad och organisering, mänskliga rättigheter, solidaritetsinsatser vid humanitära kriser och stärkande av värdegrunder inom det statliga området såsom demokrati, rättssäkerhet och effektivitet. ●

Du kan bidra genom att swisha valfritt belopp till 123 516 4876 eller sätta in på bg 365-6071.

▲ Beirut efter explosionen den 4 augusti 2020.

SÅ KAN ST PÅVERKA VÄRLDEN

För Fackförbundet ST är det en självklarhet att det lokala och det globala fackliga arbetet hänger ihop. Därför är förbundet aktivt i att försöka påverka utvecklingen på så många nivåer och arenor som möjligt.

Svensk fackföreningsrörelse har en lång tradition av att stödja fackliga kollegor i andra delar av världen. Idag organiseras mycket av det stödet genom olika biståndsprojekt – eller utvecklingsamarbete som

det också kallas – med systemförbund i andra länder.

Denna verksamhet finansieras till största delen av biståndsmyndigheten Sida och administreras av de svenska fackens gemensamma ramorga-

nisation Union to Union. Oftast är också de globala facken involverade, i ST:s fall Public Services International (PSI).

Av de fem projekt som ST driver 2020 är PSI delaktigt i alla utom det bilaterala projektet i Ukraina. Tyngdpunkten ligger i MENA-regionen (Mellanöstern och Nordafrika) och i Västafrika. Läs mer om dessa projekt längre fram i broschyren.

ST har också sedan 2009 en solidaritetsfond dit medlemmar och sektioner kan skänka pengar. Den används främst vid plötsliga händelser som gör att förbundets kollegor runt om i världen är i behov av humanitärt stöd.

MEDLEMMAR I FÖRBUNDET kan också visa sitt internationella engagemang genom att handla Fairtrade-märkt. Fairtrade är

en produktmärkning som stödjer goda arbetsvillkor för anställda och odlare i utvecklingsländer. ST är en av medlemsorganisationerna i Fairtrade Sverige.

YRKESVERKSAMMA medlemmar och studerandemedlemmar kan ansöka om förbundets internationella stipendium. Det delas ut för fältstudier i frågor som hållbar utveckling, god

förvaltning eller mänskliga rättigheter. På europeisk nivå deltar ST kontinuerligt i den sociala sektorsdialogen på EU-nivå. Det sker främst inom EPSU som är den regionala grenen av PSI för Europa.

EPSU överlägger med arbetsgivarnas europeiska organisation (CEEP) och med EU-kommisionen om aktuella EU-frågor som rör de

offentliganställdas villkor. ST har också medlemmar som berörs av den sociala dialogen för transportbranschen (genom ETF) och servicesektorn (UNI Europa).

GENOM MEDLEMSKAPET i TCO och EPSU kan ST också påverka mer övergripande frågor på EU-nivå. Det sker framför allt genom Europafacket som är en paraplyorganisation för

fackliga centralorganisationer.

EN ANNAN VIKTIG aktör på den internationella arenan är FN:s arbetslivsorganisation ILO. Det är ett trepartsorgan som försöker sätta en global standard för anständiga arbetsvillkor. Här kan ST påverka både genom TCO och EPSU. ●

Se även sida 31.

Flyktingkrisen

- en ny facklig utmaning

▲ Najwa Hanna, PSI i Beirut.

▲ Faleh Hammoudi, SNAPAP, Algeriet.

ATT ST SNABBT KUNDE gå in med stöd efter katastrofen i Beiruts hamn beror till stor del på att förbundet sedan flera år har ett utvecklat kontaktnät i Libanon. Dessa kontakter har fördjupats genom ett projekt som går ut på att förbättra arbetsvillkoren och kvaliteten på de offentliga tjänsterna. I särskilt fokus står situationen för migranter och flyktingar och hur man ska kunna utveckla facket kapacitet på det området.

Libanon har cirka 1,5 miljoner syrisk flyktingar inom sina gränser enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. Det är omkring en fjärdedel av landets befolkning. Facket bedömer att de är ännu fler.

I projektet ingår även Jordanien, som också har

hundratusentals syrisk och palestinsk flyktingar, och Algeriet och Tunisien som tar emot flyktingströmmar från närbelägna afrikanska länder som Libyen, Mali och Niger. Totalt deltar ett tjugotal nationella förbund.

MEN SITUATIONEN I Libanon är speciell och det är också där som projektet har haft svårast att visa upp resultat. En förklaring är – förutom den stora mängden flyktingar – de svåra villkor som libaneserna själva lever under. Arbetslösheten är hög, lönerna låga och den offentliga servicen eftersatt. Facken vill av naturliga skäl prioritera sina egna medlemmars villkor och det finns de som ser illa på flyktingar som kommer och »konkurrerar om jobben« med libaneserna. ►

▲ ST-projektet syftar till att öka förståelsen för flyktingarnas situation.

– Speciellt i början av projektet var detta vanligt, berättar Najwa Hanna, regional sekreterare för PSI i Mellanöstern och Nordafrika med bas i Beirut. Men efter att deltagarna i projektet gjort studiebesök och sett villkoren i flyktinglägren har ändå förståelsen för flyktingarnas situation börjat öka.

– Medvetenheten har ökat, men fortfarande vill de libanesiska förbunden i första hand se till sina egna medlemmar, säger hon.

TILLÄGGAS KAN ATT LÄGET kraftigt förvärrats sedan projektet inleddes. Redan i slutet av 2019 utbröt kraftiga demonstrationer i protest mot regeringens misskötsel av landet. Den libanesiska valutans värde sjönk som en sten och köpkraften urholkades. Under 2020 kom så coronapandemin och

sedan den stora förödelsen i samband med explosionen. Innan läget förvärrades på det här sättet hade man ändå hunnit lägga en grund för det fortsatta arbetet i projektet. Förutom att fältstudier genomförts för att kartlägga flyktingarnas situation har ett utbildningsmaterial tagits fram. Det har formen av en handbok för hur man bättre ska förstå och arbeta med flyktingfrågor från ett rättighetsperspektiv. Detta handlar mer om humanitära frågor än om de klassiskt fackliga frågorna och är ett sätt att vidga fackets traditionella synsätt, förklarar Najwa Hanna. Hon påpekar också att offentliga tjänster av högre kvalitet kommer att gynna alla.

I kursmaterialet slås fast att facklig solidaritet innebär att man kämpar både för sina egna landsmän och för migranter. Detta rimmar också med synsättet

»Maktmissbruk och hur offentliga myndigheter förtrycker och agerar orättvist. Det var det som drev mig då och det är det fortfarande.«

Faleh Hammoudi Migrationsansvarig SNAPAP

i internationella regelsystem och konventioner. Den veckolånga kursen innehåller nio avsnitt. Totalt inom projektets ram har omkring 400 fackliga ledare och medlemmar utbildats. Nästan lika många personer i flyktingläger har deltagit i aktiviteter för att kartlägga situationen där.

Resultaten skiftar dock mellan länderna. Libanon har haft svårt att nå framgångar medan grannlandet Jordanien, som kommit senare in i projektet, har lyckats bättre. Flyktingsituationen där påminner mycket om den i Libanon, men en avgörande skillnad är att flyktingar beviljas arbetstillstånd i Jordanien.

Både i Tunisien och Algeriet har facken spelat en viktig roll. De har organiserat kampanjer emot deras regeringars hårda attityd mot flyktingar som söker sig till landet och de har ställt upp till stöd för flyktingarnas rättigheter.

FALEH HAMMOUDI, migrationsansvarig på ST:s systerförbund i Algeriet (SNAPAP), berättar att flyktingsituationen i Nordafrika var skälet till att han ville delta i projektet. Det var en fråga som han redan var djupt engagerad i.

–Projektet var en möjlighet för oss att få utbyta erfarenheter med andra länder i regionen och PSI i denna viktiga fråga. Jag hoppas att vi ska kunna lära oss mer om vilka mekanismer som styr flyktingströmmarna och att vi ska kunna bli bättre på frågor som rör migration och asylsökandes rättigheter, säger han.

Hans personliga drivkraft är densamma som en gång fick honom att börja jobba fackligt:

–Maktmissbruk och hur offentliga myndigheter förtrycker och agerar orättvist. Det var det som drev mig då och det är det fortfarande. Det handlar om att skapa respekt för individuella och kollektiva rättigheter och social rättvisa i hela arabvärlden, säger han. ●

FLYKTINGPROJEKTET

Tillsammans med PSI och några andra svenska fackförbund driver ST ett samarbetsprojekt om mänskliga rättigheter för migranter och flyktingar. Det syftar till att öka förståelsen för flyktingars situation, att motverka främlingsfientlighet och tvångsarbete samt att stärka de nationella förbundens kapacitet i dessa frågor. Tillgång till offentliga tjänster av hög kvalitet, anständiga arbetsvillkor och socialt skydd är andra mål för projektet som bedrivs i Algeriet, Tunisien, Libanon och Jordanien.

Tre frågor till Joe i Beirut

Joe Honein är medieansvarig i fackklubben på den libanesiska Försäkringskassan.

Varför blev du fackligt aktiv?

–För att hos mig växer styrka ur svaghet. Jag finner glädje i obegränsat givande och är angelägen att förmedla hopp och att kunna påverka på ett positivt sätt, att sprida en strimma av hopp om hjälp i dessa kristider.

Vad har ST-projektet betytt för dig?

–Jag har lärt mig att ta större ansvar, fått ökade kunskaper och blivit bättre på att kommunicera. Ett tecken på det är att jag valdes till min nuvarande position inom facket.

Hur ser du på framtiden för dig själv och din fackförening?

–För egen del att fortsätta jobba med och stödja idén om att ge service till människor i social nöd. Inom facket vill jag att vi ska fortsätta jobba för rättvisa och jämlikhet. Libanon behöver ett rättvisare skattesystem och bättre system för både hälsovård och på det sociala området. ●

▲ Joe Honein jobbar på Försäkringskassan i Libanon.

Här stöder ST fackliga kollegor i världen

1 BURKINA FASO

Projekt för att få tre fackförbund i vårdsektorn att växa sig starkare och samarbeta.

2 TCHAD

Projekt för att stärka sju fackförbund i offentlig sektor.

3 UKRAINA

Projekt för att stärka det ukrainska facket för statstjänstemän och att verka för en demokratisk samhällsutveckling.

4 ALGERIET 5 JORDANIEN 6 LIBANON 7 TUNISIEN

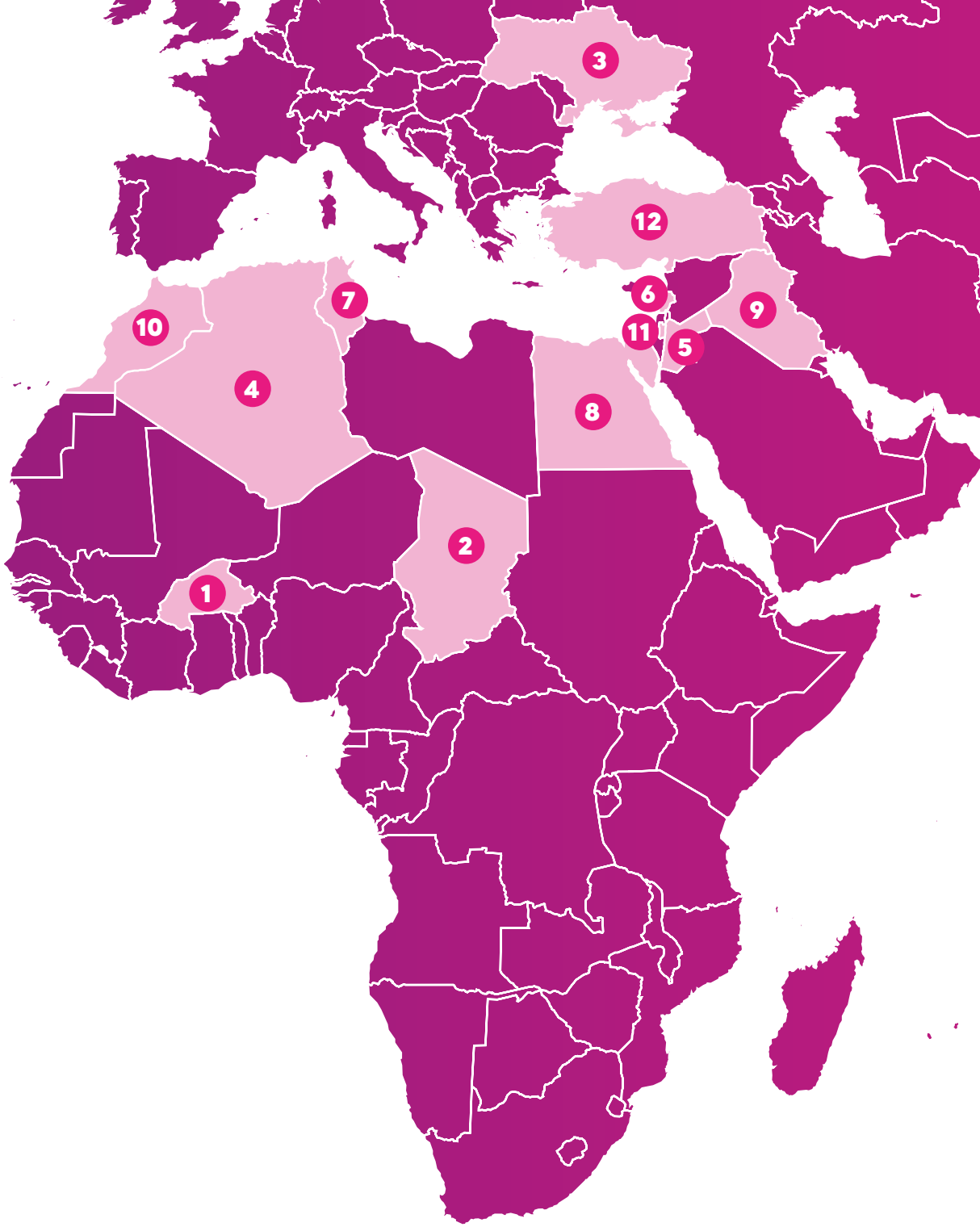
Projekt för att öka medvetenheten om situationen för flyktingar och migranter samt att verka för offentliga tjänster av hög kvalitet.

4 ALGERIET 8 EGYPTEN 9 IRAK 5 JORDANIEN 6 LIBANON 10 MAROCKO 11 PALESTINA 7 TUNISIEN

Projekt för att stärka kvinnors rättigheter och att öka jämställdheten inom facket och i samhället.

12 TURKIET

Stöd i form av bidrag från solidaritetsfonden och närvaro vid rättegångar där fackliga kollegor ställs inför rätta för att de arbetar fackligt.

Arabvärldens kvinnor till kamp mot våldet

WEGDAN HUSSEIN ABD-RABOUH från Egypten och Sendos Lateef Hafez från Irak är två kvinnor som tagit strid för jämställdhet och fackliga rättigheter. De deltar i ett ST-stött projekt som går ut på att stärka kvinnor i facket i Mellanöstern och Nordafrika (MENA), som är den region i världen där jämställdheten mellan könen är som svagast.

– Genom projektet har kvinnor i flera länder gått samman för att få slut på det könsbaserade våldet på arbetsplatserna, säger Wegdan.

Hon arbetar som översättare på biblioteket i Alexandria där hon också leder den lokala fackklubben. Men före den arabiska våren 2011 var det inte tillåtet att bilda en oberoende fackförening, berättar hon. Det är fortfarande inte enkelt att jobba fackligt, men man har ändå lyckats få till stånd lite bättre arbetsvillkor.

Samtidigt har Wegdan genom projektet skaffat sig ett stort nätverk och blivit bättre på att driva kampanjer och framföra fackliga krav.

– Projektet var ett strålande tillfälle för mig att utbyta erfarenheter med andra fackligt aktiva i regionen och i Europa. Det fick mig att inse att vi inte är så olika ändå och att vi förstår varandra, säger hon.

En fråga av gemensamt intresse gäller den nya ILO-konventionen 190 som berör könsbaserat våld på arbetsplatsen. Där har kvinnor i Egypten gått samman med sina systrar i resten av regionen för att få sina regeringar att ratificera konventionen. De har demonstrerat, ordnat arbetsplatsmöten och presskonferenser,

producerat flygblad och varit aktiva på sociala medier. – Att organisera kampanjer tillsammans i hela regionen är förstås mycket bättre än att bara driva kampanj på hemmaplan, säger Wegdan.

Projektet har fokuserat på att höja kvinnors organisatoriska kapacitet att kämpa för jämställdhet. Det har i hög grad skett enligt ett traditionellt koncept för ökat inflytande, social dialog och kollektiva förhandlingar och för det mesta i form av fysiska möten. Men

▲ Wegdan Hussein Abd-Rabouh från Egypten.

coronaåret 2020 medförde nya utmaningar som Wegdan hoppas att projektet framöver ska kunna adressera:

– Nu måste vår digitala kompetens höjas och vi behöver nya verktyg för att kunna kommunicera. Det har också dykt upp nya fackliga frågor som flexibla arbetstider, villkoren för hemarbete, arbetsmiljön och den personliga skyddsutrustningen i

våra möten med allmänheten.

Wegdan påpekar också att covid-19 har slagit hårdare mot kvinnor än mot män vad gäller nedskärningar, lönebortfall etc. Jämställdhetsfrågan har tyvärr tappat mark och måste åter ges full prioritet, betonar hon.

I BASRA I SÖDRA IRAK återfinns Sendos Lateef Hafez som också deltagit i projektet. Hon ansvarar för kvinnokommittén i ett förbund inom elsektorn och ingår i ledningen ►

»Framför allt har jag fokuserat på kvinnors rättigheter ...«

Sendos Lateef Hafez

Ansvarig för kvinnokommittén i förbund inom elsektorn

för en federation av oberoende fackförbund i Irak. Sendos berättar att hon länge varit engagerad i att försvara fackliga rättigheter och att projektet har gjort henne till en bättre facklig ledare.

– Min ledarskapsförmåga har förbättrats, jag har blivit

bättre på att kommunicera och att lösa problem. Framför allt har jag fokuserat på kvinnors rättigheter – att få kvinnor att förstå sina rättigheter och ge dem verktyg att kämpa för dem.

Ett bevis för att hon har lyckats är att andelen kvinnor på ledande positioner i hennes förbund nästan har fördubblats sedan projektet startade och nu uppgår till 35–40 procent.

Men Sendos är inte nöjd och vill gärna att projektet fortsätter.

– Vi står inför enorma svårigheter och har liksom flera fackförbund i arabvärlden en mödosam väg framför oss. Fackförbund har en stor bas och för att få bästa resultat skulle jag önska att varje förbund fick ha fler deltagare i projektet, säger hon. ●

▲ Sendos Lateef Hafez från Irak (till höger) har lyckats få fler kvinnor fackligt aktiva.

»Ett väldigt lyckat projekt«

– Det här är ett väldigt lyckat projekt, jag är mycket nöjd med det, säger Najwa Hanna, regional sekreterare för PSI:s kontor i Mellanöstern och Nordafrika.

FRÅN SIN BAS I LIBANONS huvudstad Beirut samordnar hon insatserna i detta fackliga biståndsprojekt där 32 fackförbund från åtta länder ingår. Sedan starten 2014 har kvinnornas andel av medlemskåren ökar i så gott som alla förbund, i vissa fall rör det sig om stora ökningar. Även andelen kvinnliga ledare har ökat rejält. Alla förbund har infört kvinnokvoter i förbundsledningen.

– Nu behöver vi inte längre säga till kvinnor att de ska kandidera i de fackliga valen, det är så många som gör det ändå. De når inte alltid ända fram, men de ställer upp i alla fall och det är bra, säger Najwa Hanna.

En förklaring till det stora intresset tror hon är att projektet utgår från kvinnornas egna behov och inte är något som påtvingats dem. Det tar upp frågor som är sprungna ur deras egen verklighet och det har skapat en stark dynamik.

ETT VIKTIGT INSLAG har varit att organisera kampanjer i jämställdhetsfrågor för att påverka ländernas regeringar i lagstiftningsarbetet. Man började med att göra en kartläggning av alla könsdiskriminerande lagar i de berörda länderna. Sedan har förbund från olika länder delvis valt att fokusera på olika saker som exempelvis skattelagstiftning eller socialförsäkringar. I flera länder har kampanjerna lett till att lagar om straffrihet för våldtäkt inom äktenskapet upphävts. Ett annat gemensamt kampanjmål har varit att få ILO-konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet antagen.

Många har genomgått en stark personlig utveckling. Najwa Hanna berättar om en libanesisk kvinna från en konservativ miljö som blev slagen av sin man och som inte ens fick stöd från sin egen mamma. Hon trodde att detta var normalt i en familj. Till slut tog hon ändå hjälp av en förening, fick rättshjälp och skilde sig.

– När hon kom till oss satt hon mest tyst och lyssnade. Nu är hon en mycket självständig kvinna och kan knapast sluta prata. Jag har sett flera likande exempel.

Även hos många män har attityderna förändrats under projektets gång.

– Det finns fortfarande ett motstånd från en del

▲ Najwa Hanna, PSI i Beirut

manliga ledare, men det är också allt fler män som inser att mänskliga rättigheter betyder att det ska vara lika för alla, säger hon.

UNDER CORONAPANDEMIN 2020 förändrades förutsättningarna för projektet. Najwa Hanna är inte främmande för att ge det en ny inriktning framöver.

– De mest sårbara grupperna har också drabbats hårdast av pandemin. Vi har fått rapporter från flera håll om att våld och trakasserier mot kvinnor har ökat, det gäller främst i hemmet. Det måste facket ha ett svar på, säger hon.

Men även om projektet framöver skulle hitta andra former kommer det grundläggande målet att ligga fast, betonar hon.

– Vi kommer att fortsätta kämpa för kvinnors rättigheter – inte för att PSI har satt upp mål om paritet mellan könen eller för att svenska folket är för jämställdhet. Nej, vi gör det för att kvinnorna själva behöver det. Om vi inte har starka kvinnor har vi inte ett starkt och utvecklat samhälle, säger Najwa Hanna. ●

KVINNOPROJEKTET

Projektet »Strengthening organizational capacities of women trade unionists« bedrivs i åtta länder – Algeriet, Marocko, Tunisien, Egypten, Palestina, Libanon, Jordanien och Irak. 32 nationella fackförbund i dessa länder är representerade. Inom projektets ram har utbildningar genomförts i bland annat jämställdhet, mänskliga rättigheter och ledarskap. Kvotering har införts i förbundens styrelser. Ett regionalt nätverk av kvinnliga ledare har inrättats. Kartläggning av könsdiskriminerande lagar och kampanjer för att ändra dessa har genomförts.

Kvinnorna som nått toppen

I Västafrika har ST en lång tradition av att driva utvecklingsprojekt, främst med fokus på jämställdhet och facklig organisering. De två pågående projekten bedrivs i Burkina Faso och Tchad som är två av världens fattigaste länder. Möt ett par fackliga ledare som tagit steget mot den absoluta toppen.

INES MANO ÄR BARNMORSKA på universitetssjukhuset Tengandogo i Burkina Fasos huvudstad Ouagadougou och ett lovande ledarämne i barnmorskornas fackförbund – ett av de tre förbund för vårdanställda som ingår i ST:s projekt. Hon är mycket fackligt aktiv. Från att ha varit ordförande i ungdomskommittén har hon avancerat till förbundsstyrelsen och siktar nu på att kandidera till ordförandeposten.

– Om en modest person som jag kan bidra med något till vårt förbund så gör jag gärna det, säger hon.

Mycket av hennes fackliga skolning har hon fått genom projektet. Det handlar om utbildning i förhandlingsteknik och kollektiva aktioner, organisering, projektledning och hur man förbättrar samarbetet med de andra förbunden i vårdsektorn (läkarna och sjuksköterskorna).

– Vi har nått enorma resultat, medlemsantalet stiger, vi har fått ökat inflytande i samhället och allt fler av våra aktivister har blivit övertygade om hur viktigt det är med fackligt arbete, säger hon.

Men vardagen är inte utan problem och utmaningar – långt därifrån. Ett av de största problemen är den höga arbetslösheten.

– När folk lyckas få ett jobb vill de inte riskera att förlora det. Många är rädda för att straffas om de går med i facket. En hel del kvinnor är också avvaktande på grund av fördomar om vad kvinnor förväntas göra eller genom att deras män motsätter sig att de arbetar fackligt. Det här innebär enorma svårigheter när det gäller att

▲ Ökad facklig organisering och jämställdhet är ett par av huvudmålen för ST:s och PSI:s projektarbete i Västafrika.

rekrytera medlemmar, men i synnerhet för att få kvinnor att ta fackliga uppdrag, säger Ines.

I nästa andetag tillägger hon dock att tydliga framsteg har gjorts. Självförtroendet hos de kvinnor som deltagit i projektet har vuxit och allt fler tar plats i beslutsfattande organ.

Hur har du själv utvecklats som person genom projektet?

– Jag har blivit mycket bättre på relationer till andra människor. Jag har lärt mig att dela med mig av mina kunskaper och att lyssna på andras erfarenheter. Jag tror

att jag har blivit en bättre människa och jag är mycket tacksam för det, säger hon.

ADJUDJI GUEME är ordförande för en federation av sju fackförbund för offentliganställda i Tchad (FSPT) och den första kvinnan i landet att inneha en sådan post. De sju förbunden ingår i ett av ST:s utvecklingsprojekt.

Adjoudji berättar att hon mer eller mindre halkade in på ordförandeposten på ett bananskal.

–Många kvinnor blev glada, men en del män hade

föredragit att det blev en man. Jag förstår inte varför inte en kvinna skulle kunna leda kampen lika bra som en man. Det är samma gud som har skapat oss, säger hon.

HON BERÄTTAR OCKSÅ om en facklig strid som hon lyckades leda till framgång. De offentliganställda hade inte fått ut sina löner på fyra månader och planerade en demonstration. Det var ingen ofarlig aktion, eftersom fackliga aktiviteter i Tchad kan vara förenat med förtryck och godtyckliga fängslanden. ►

▲ Karin Brunzell från ST omgiven av fackliga kollegor från Tchad under ett projektmöte.

»Då sa jag till honom att vi kommer att demonstrera ändå.«

Adjoudji Gueme Ordförande för en federation av sju fackförbund i Tchad

Dagen innan demonstrationen hade Adjoudji ett möte med säkerhetsministern. Precis när hon kom in i hans rum rullade nyheten på en tv-skärm att demonstrationen hade förbjudits.

–Då sa jag till honom att vi kommer att demonstrera ändå. Vill du hindra oss för du skicka dit polis och hundar som biter oss. Vi kommer ändå att marschera för det är vi som lider av att inte få ut våra löner.

Tidigt nästa morgon gick hon upp förberedde sig för marschen.

–Jag var inte rädd. Om de skulle döda oss skulle vi inte vara de första som dog för sin sak, säger hon.

Demonstrationen satte igång och alla kvinnor som befann sig på marknaden i närheten anslöt sig. Marschen kunde genomföras utan våld och efteråt betalade arbetsgivaren ut en månadslön och därefter lite i taget tills löneskulden var betald.

Adjoudji Gueme berättar att det var mycket tack vare stöd utifrån som aktionen lyckades.

–Många hörde av sig till oss och mejlade direkt till presidenten. Det bidrog nog till att regeringen inte ingrep. Den internationella solidariteten är mycket viktig, det är den som gör att vi kan fortsätta kämpa.

MÅNGA AV ST:S PROJEKT riktar också in sig på att få in fler ungdomar i facket. En av dem som deltagit i Tchadprojektet är Demba Karyom, idag internationell sekreterare på FSPT. Hon ser ett stort behov av förnygring inom facket.

–De flesta fackliga ledare är över 40 år och några har svårt med enkla saker som att ta bilder eller använda en smartphone. De kan behöva hjälp av oss yngre för att skapa en Facebooksida eller att dela eller skanna dokument. Det är småsaker, men samtidigt något som revolutionerar synligheten i vad de gör, säger Demba. ●

▲ Ines Mano, styrelseledamot i Barnmorskeförbundet i Burkina Faso.

▲ Gueme Adjoudji, ordförande för den fackliga federationen FSPT i Tchad.

▲ Demba Karyoum, internationell sekreterare i FSPT.

»Pandemin har fått oss att vakna upp«

UNDER CORONAPANDEMIN 2020 har personalen inom vård och myndigheter kommit att stå i centrum. Det har blivit en nyttig påminnelse, även för facket, om hur viktigt det är med goda arbetsvillkor i dessa sektorer.

Det konstaterar Sani Baba, regional sekreterare för PSI Afrika. På grund av reserestriktionerna når vi honom i hemmet i Nigeria för en intervju via WhatsApp. Lite överraskande börjar han prata om corona som något av en välsignelse.

– Missförstå mig inte, men pandemin har väckt oss ur vår slummer. Nu står vårdpersonal och andra offentliganställda i fokus för all publicitet. De har gjort stora uppoffringar och tagit plats i folks medvetande. Vi har fått fram det som vi länge kämpat för. Regeringarna börjar förstå vikten av att investera mer i offentlig infrastruktur – något som länge negligerats i flera länder.

Han noterar att detta även tjänat som en väckarklocka för facket.

– Nu gäller det att ta tillfället att påminna regeringar om det vi länge har kämpat för och som de utlovat i högtidliga deklARATIONER, säger Sani Baba.

SAMTIDIGT SOM DET är svårt att sammanfatta läget på hela den jättelika afrikanska kontinenten konstaterar Sani Baba ändå att den övergripande bilden är att situationen för facket och de offentliganställda genomgår en positiv utveckling – inte minst tack vare PSI:s utvecklingsprojekt.

– Det har lett till en ökad insikt om att det är facket som kan ge röst åt dem som annars inte kan göra sig hörda. Men som offentliganställda kämpar vi inte bara för våra medlemmar, utan för att hela samhället ska bli bättre. Där skiljer vi oss åt från andra fackliga organisationer.

▲ Sani Baba är regional sekreterare för PSI Afrika.

Kan du utveckla det?

– Vi jobbar även för att allmänheten ska få det bättre. Om folk får bra och billigt dricksvatten blir vi glada. Om folk går till sjukhus och får bra vård och medicin, då blir vi glada. Om folk åker till flygplatsen och blir väl mottagna i passkontrollen, då blir vi glada. Men om folk inte blir väl behandlade av våra medlemmar, då riktar de sin ilska mot oss och då blir inte vi heller glada. Det är därför det är så viktigt att regeringar satsar resurser på de offentliga tjänster som ska utföras.

PSI:S AFRIKAKONTOR finns i Togos huvudstad Lomé i Västafrika. Det är inte så långt från Nigeria där Sani Baba bor och inte heller långt från de länder där ST driver sina projekt – Burkina Faso och Tchad.

– Där har jag varit flera gånger och deltagit i olika workshops. Jag ser projekten som en komplett succé när det gäller att flytta fram fackets position. Facken i Tchad har stärkt sin kapacitet och fått ökat inflytande. Även i Burkina Faso går det framåt. Facket där är oberoende, de har eget kontor och kapacitet att organisera medlemmar. Det är nyckelfaktorerna, säger han. ●

PROJEKTET I BURKINA FASO

Projektet går ut på att stärka tre fackförbund inom vårdsektorn och att få dem att samarbeta i en gemensam federation. Förbunden organiserar sjuksköterskor, barnmorskor och läkare.

PROJEKTET I TCHAD

Projektet riktar sig till sju förbund i en federation för offentliganställda. Målet är att stärka förbunden och att verka för bra arbetsvillkor, förstärkt social dialog och bättre kvalitet på de offentliga tjänsterna.

ILO reglerar det globala arbetslivet

▲ Fackliga representanter i Sverige firar ILO:s 100-årsjubileum på ett seminarium 2019. Från vänster: Magnus Runsten (ST), Ellen Nygren (LO), Sophie Silverryd (Saco), Lise Donovan (TCO), och Sofia Östmark (Union to Union).

EN VIKTIG AKTÖR för att skapa bättre arbetsvillkor globalt är ILO–FN:s organ för arbetslivsfrågor. ILO bildades för mer än 100 år sedan och är därmed äldre än självaste FN. ST är med och påverkar via TCO.

ILO bildades direkt efter första världskriget 1919 och hade som främsta uppgift att hantera arbetslivets många utmaningar i en krigshärjad värld. De övergripande målen är att bekämpa fattigdom och arbeta för social rättvisa, dels genom att verka för ökad sysselsättning och bättre arbetsvillkor, men också genom att främja social dialog, organisations- och förhandlingsrätt.

VARJE ÅR TRÄFFAS representanter för de 187 medlemsländernas regeringar, arbetsgivare och fackföreningar på ILO:s huvudkontor i Genève. En viktig uppgift är att på trepartsnivå komma överens om olika konventioner som ska sätta en gemensam standard i arbetslivet. Sedan är det upp till varje land att ratificera (godkänna) konventionerna och införa dem i nationell lagstiftning. Under de gångna hundra åren har 190 konventioner antagits. Nummer 1 kom redan 1919 och handlade om åtta timmars arbetsdag. Nummer 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet kom så sent som 2019 och är ett år senare bara ratificerad av två länder.

ILO:S KÄRNKONVENTIONER

- C29 om tvångsarbete (antogs 1930)
- C87 om förenings- och organisationsrätt (1948)
- C98 om kollektiv förhandlingsrätt (1949)
- C100 om lika lön för män och kvinnor (1951)
- C105 om avskaffande av tvångsarbete (1957)
- C111 om diskriminering vid yrkesutövning (1958)
- C138 om minimiålder för arbete (1973)
- C182 om förbud mot barnarbete (1999).

Ytterligare fyra konventioner har klassats som särskilt prioriterade:

- C81 om arbetsinspektion (1947)
- C122 om sysselsättningspolitik (1964)
- C129 om yrkesinspektion inom jordbruket (1969)
- C144 om samråd för att främja ILO:s normer (1976).

KÄLLA: ILO:S HEMSIDA

Turkiet hör till värstingarna

En viktig konvention för ST-medlemmar och andra statsanställda är nr 151 som handlar om skydd för organisationsrätten och fastställande av arbetsvillkor i offentlig sektor. Den har ratificerats av Sverige och ett 50-tal andra länder, men inte av flertalet av ST:s samarbetsländer.

En historisk händelse inträffade i den 4 augusti 2020 när Tonga ratificerade konvention 182 om förbud mot de värsta formerna av barnarbete. Det innebar att en konvention för första gången ratificerats av samtliga medlemsländer. Konventionen om barnarbete är en av de åtta så kallade kärnkonventioner som av ILO utpekats som särskilt viktiga (se faktaruta).

MEN ILO:S VERKSAMHET består av mer än konventioner. Varje sommar samlas delegationer från alla länder till en arbetskonferens. Där avhandlas också anmälningar om överträdelse av ILO:s regler. På förhand enas parterna om en så kallad »svart lista« med de grävsta fallen. ILO har egentligen inga sanktioner att ta till, men att hamna på svarta listan är det förstås ingen som vill. I allvarliga fall skickar ILO ut en undersökningsdelegation till de berörda länder. Under senare år har exempelvis Algeriet, Egypten, Turkiet och Ukraina varit föremål för ILO:s kritik.

ST:s möjlighet att påverka vad som sker i ILO går i första hand via TCO. Representanter för de fackliga centralorganisationerna utgör tillsammans med arbetsgivare och regeringsföreträdare den svenska ILO-kommittén. Där bereds ILO-ärenden och det är ledamöter från ILO-kommittén som deltar i den stora arbetskonferensen i Genève.

Juristen Lise Donovan är TCO:s representant i ILO-sammanhang. Hon tycker att hundraåringen ILO fortfarande är ett relevant organ som utträttat fantastiska saker.

–Treparsystemet gör att man måste komma överens. Det innebär att när något väl antas så är det väl förankrat. Man kan tycka att det går långsamt, men å andra sidan får man kontinuitet och ett långsiktigt samarbete, säger hon.

LISE DONOVAN LYFTER särskilt fram de viktiga kärnkonventionerna.

–De har verkligen blivit etablerade och åberopas nu i internationella handelsavtal. Det visar väl verkligen att ILO har en viktig roll, säger hon och tillägger att ST och andra fackförbund genom att engagera sig i ILO-frågor bidrar till att upprätthålla anständiga arbetsvillkor i världen. ●

TURKIET ÄR ETT av de länder i världen där villkoren för fackligt arbete är som svårast. Under flera år i rad har Turkiet hamnat på Världsfacket ITUC:s tio-i-topplista

över länder där fackliga rättigheter kränks.

Även ST:s kollegor i Turkiet är i hög utsträckning drabbade. Fackligt aktiva statstjänstemän och medlemmar i fackförbundet KESK utsätts ständigt för trakasserier och repression. Representanter från ST och den övriga fackliga världen har flera gånger åkt dit för att visa sitt stöd och bevaka rättegångar mot godtyckligt anklagade turkiska kollegor.

–När våra kamrater i Turkiet beskriver hur deras ledare grips och anklagas för omstörtande verksamhet för vanliga fackliga medlemsmöten och säger att det är till hjälp för dem om vi närvarar vid rättegången – ja, då är det självklart att vi gör det, säger ST:s internationella sekreterare Karin Brunzell.

ST har också skänkt pengar till Europafackets arbete för att försvara mänskliga rättigheter i Turkiet.

I 2020 års rapport konstaterar Världsfacket att Turkiet fortsatt är ett av världens värsta länder för fackligt aktiva.

–Sedan kuppörsöket 2016 har den turkiska regeringen allvarligt begränsat medborgerliga friheter och slagit ner oberoende fackföreningar, speciellt i offentlig sektor, skriver man.

Av de länder som ST har ett etablerat fackligt samarbete med återfinns även Egypten på »värstinglistan«. ●

TIO VÄRSTINGAR

De tio värsta länderna i världen för fackligt arbete enligt Världsfacket ITUC:s Global Rights Index 2020

Bangladesh
Brasilien
Colombia
Egypten
Filippinerna
Honduras
Indien
Kazakstan
Turkiet
Zimbabwe

Facket sitter med när EU:s regler utformas

PÅ EUROPEISK NIVÅ sker fackligt påverkansarbete främst genom EU:s så kallade sociala dialog. Där förhandlar arbetsmarknadens parter och samråder med EU-kommissionen om frågor som rör arbetslivet. Den sociala dialogen ingår i EU-fördraget och utgör en etablerad del av EU:s beslutsapparat. Dialogen sker dels på övergripande nivå, men också branschvis i den så kallade sektorsdialogen.

– Från fackligt håll ser vi det som en självklarhet att vi även ska företräda våra medlemmar på EU-nivå. Det är oerhört viktigt att vi som har speciell kompetens om arbetslivet är med och fattar beslut om EU:s regelverk, säger ST:s internationella sekreterare Karin Brunzell.

ST ÄR MED i tre fackliga federationer på europeisk nivå – EPSU (offentliganställda), ETF (transport) och UNI Europa (tjänstesektorn). Omkring 90 procent av förbundets medlemmar återfinns inom EPSU och det är också där det mesta av krutet läggs.

ST-medlemmar som jobbar inom flyget och spårtrafiken företräds i en social dialog på EU-nivå av ETF

▲ ST:s internationella sekreterare Karin Brunzell deltar i den sociala dialogen på europeisk nivå.

medan medlemmar inom posten och på Riksbanken företräds av UNI Europa.

– Inom EPSU är vi med vid förhandlingsbordet. När det gäller UNI och ETF sitter vi inte med i direkta förhandlingar. Däremot deltar vi i olika arbetsgrupper, till exempel om arbetsmiljö och säkerhet för flygledare, säger Karin Brunzell.

EN SKILLNAD MELLAN EU:s sociala dialog och en vanlig avtalsförhandling är att EU-kommissionen också är med. Det kan vara i form av en trepartsförhandling, men det kan också vara en förhandling där arbetsgivare och fack gör upp om ett avtal som sedan måste godkännas av kommissionen för att kunna omsättas till ett EU-direktiv.

Den mest uppmärksammade förhandlingsfråga som ST genom EPSU varit involverad i gäller rätten till information och konsultation för de cirka 10 miljoner statstjänstemännen i EU-länderna, en så kallad EU-MBL. Trots att fack och arbetsgivare kom överens om ett avtal valde den förra kommissionen att inte implementera överenskommelsen i ett direktiv. Det ledde till att EPSU stämde kommissionen inför EU:s domstol – en tvist som ännu väntar på ett avgörande.

– Svaret blev tack, men nej tack. Detta är ett exempelöst beteende och ett hårt slag mot arbetsmarknadens parter rätt till medbeslutande inom EU, enligt en EPSU-rapport med titeln Den europeiska pelaren av brutna löften.

DET ÅTERSTÅR ATT se vad EU-domstolen kommer fram till och hur den nya EU-kommission som tillträdde hösten 2019 ser på frågan. Enligt ST:s synsätt blir detta en avgörande test för om EU:s sociala dialog verkligen fungerar eller om man måste pröva andra vägar.

I själva sakfrågan skulle ett direktiv om EU-MBL inte direkt flytta fram positionerna här i Sverige, men i de flesta andra länder vore det ett framsteg för statstjänstemännen.

Det finns dock historiska exempel på att förhandlingsresultat inom EU lett till reformer som även gynnat svenska statstjänstemän och andra löntagare. Ett exempel gäller arbetstidslagen där skillnaden mellan jour och beredskap och rätten till dygnsvila har tydliggjorts. ●

Henrik fick åka till Sudan

KÄNNER DU FÖR att göra en fältstudie utomlands? Gör som Henrik – sök ST:s internationella stipendium.

– Jag har fått djupare förståelse för hur värdefullt det är att ta del av perspektiven från människor med en annan bakgrund än min egen, säger han.

När Henrik Nordström gick sista terminen på polkand-programmet vid Uppsala universitet ville han göra fältstudien till sin kandidatuppsats i Sudan, men hade svårt att finansiera idén. Räddningen blev ett stipendium på 12 500 kronor från ST.

– Jag är fackligt engagerad och kom ihåg att ST pratade om stipendiet när de besökte oss på universitet. Tack vare det kunde jag komma iväg, säger han.

Det som Henrik ville studera var Kinas växande inflytande på den afrikanska kontinenten. Han valde att göra detta i Sudan – ett land med omfattande kinesiskt utvecklingssamarbete. Besöket gjordes på vårterminen 2020. Coronapandemin innebar att både själva resan och fältstudierna ställdes inför en del svårigheter, men han lyckades genomföra sitt program.

Vad kom du fram till?

– Framför allt hur svårt det är att genomföra en sådan här studie. Men också hur skadligt det kan vara när två auktoritära stater samarbetar. Det finns skäl att tro att Kinas närvaro i auktoritära miljöer förstärker redan auktoritära strukturer. Samtidigt måste demokratiska stater våga satsa på långsiktigt utvecklingssamarbete för att minska Kinas inflytande och bryta den ogynnsamma utvecklingen.

Vad har du för nytta av det du har lärt dig?

– Framför allt har mitt akademiska självförtroende stärkts genom att jag kunde genomföra studien. Och jag har lärt mig vilket avstånd det kan vara mellan det man läser teoretiskt och hur det ser ut i praktiken.

Hösten 2020 gör Henrik sin praktiktermin på Sida. Och svaret på frågan vad han vill göra i framtiden blir inte överraskande:

– Jag vill fortsätta jobba med internationellt utvecklingssamarbete. ●

▲ Henrik Nordström – glad ST-stipendiat.

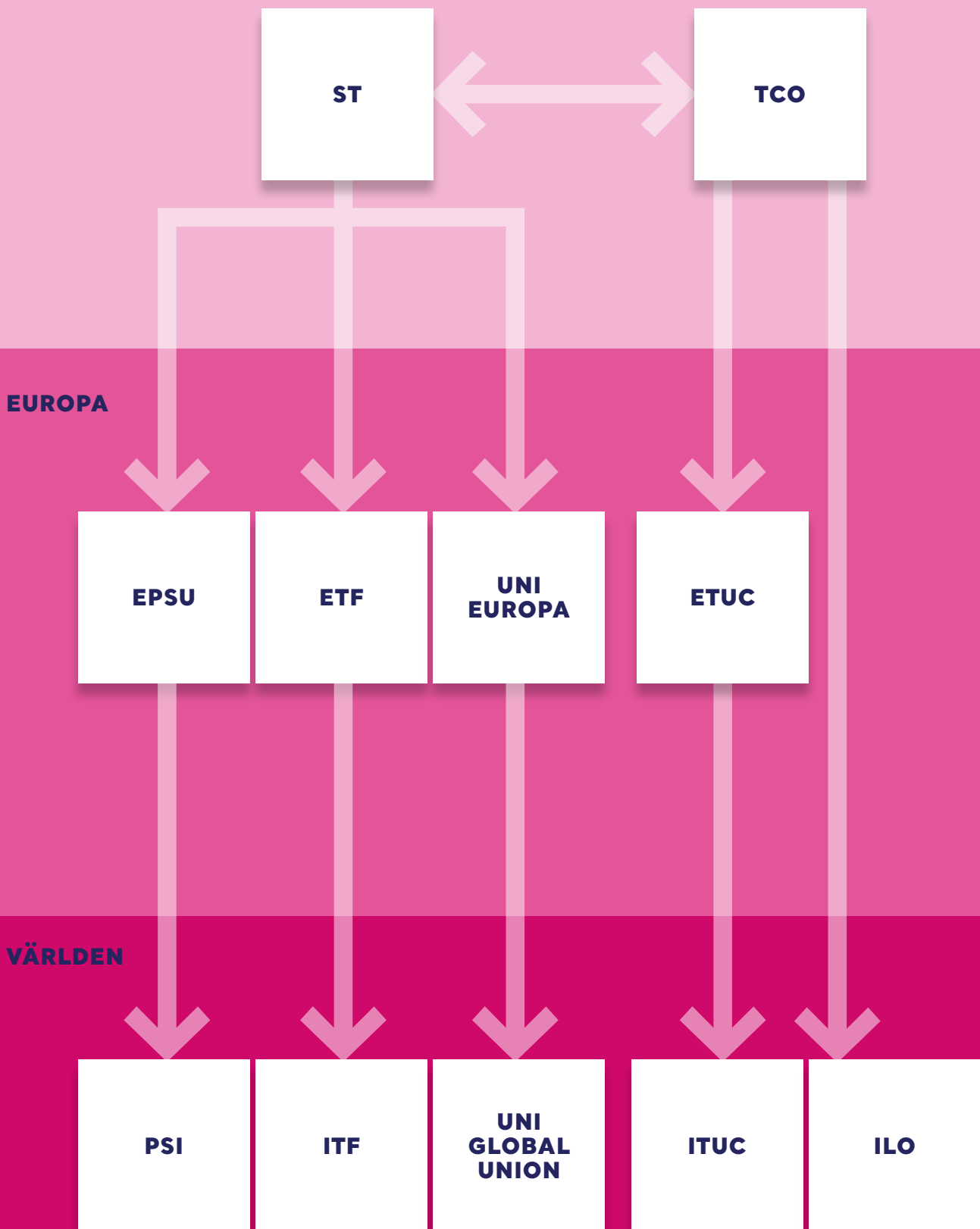
INTERNATIONELLA STIPENDIET

Att stötta medlemmars internationella engagemang och ge ökad kunskap om det fackliga arbetets bidrag till demokrati och utveckling. Det är syftet med ST:s internationella stipendium.

För att kunna söka måste du vara medlem i förbundet – yrkesverksam eller student. Ämnet för din fältstudie ska ha koppling till ST:s verksamhetsområden, till exempel fackligt arbete, hållbar utveckling, sociala rörelser, demokrati, god förvaltning eller mänskliga rättigheter.

För yrkesverksamma behöver fältstudien inte resultera i en uppsats. I stället bedöms den fackliga relevansen. Du kan exempelvis söka för en utbildning, en konferens eller ett studiebesök hos ett fackförbund. Stipendiet delas ut två gånger om året. Mer information finns på ST:s hemsida.

SVERIGE

TCO – Tjänstemännens centralorganisation
EPSU – European Public Service International
ETF – European Transport Workers' Federation
ETUC – European Trade Union Confederation

PSI – Public Services International
ITF – International Transport Workers' Federation
ITUC – International Trade Union Confederation
ILO – International Labour Organization

Dina kollegor i världen

**UNION
TO UNION**
LO, TCO & SACO GLOBAL

FACKFÖRBUNDET ST
Box 5308, 102 47 Stockholm
www.st.org

UNION TO UNION
Upplandsgatan 3, 111 23 Stockholm
www.uniontounion.org